

Þjark um Þjarka og Móaling

Eiríkur Jónsson

yfirlæknir
þvagfæraskurðlækninga
Landspítala

eirikjon@landspitali.is

Á undanförunum árum hefur svokallaður aðgerðarþjark (robot) verið tekinn í notkun víða um lönd. Þjark er kannske heppilegasta íslenska orðið en það beygist: nf. *þjarki*, þf. *þjarka*, þgf. *þjarka*, ef. *þjarka*. Aðrar tillögur eins og Fingraslyngur eða Móalingur hafa verið nefndar en síðarnefnda nafnið bar hestur Jóns Arasonar. Áhaldið nýttist við margvíslegar skurðaðgerðir og telst nú til að mynda staðalbúnaður við brottám á blöðruhálskirtli vegna staðbundins krabbameins. Aðgerðin er í rauninni kviðsjáraðgerð með kostum þeirrar aðferðar. Skurðlæknirinn stjórnar þó með þessu móti áhöldum sínum af meiri nákvæmni frá stjórnborði sem hann situr við. Nákvæmni allra hreyfinga er ekki síður vegna framúrskarandi þrívíddarmyndar sem birtist á vinnuskjánum. Af þessum sökum er hægt að hlífa betur fingurðum æðum og taugum sem liggja næst blöðruhálskirtlinum og sjá um stinningu getnaðarlímsins. Sama gildir um ytri þvaglokuna sem er staðsett í grindarbotninum rétt neðan kirtilsins. Þrátt fyrir nafngiftina framkvæmir áhaldið engar hreyfingar af sjálfsdáðum heldur einvörðungu þær sem skurðlæknirinn leggur til. Kostir áhaldsins

koma sérstaklega fram við aðgerðir í þröngu rými eins og grindarholinu og nýttist það því bæði konum og körlum. Vegna þessara augljósu kosta hefur tæknin farið sigurför um heiminn. Þá hafa sjúkrahús komið sér upp þessari tækni ekki síður til að halda í skurðlækna sem og sjúklinga sem færu ella annað. Nú hafa nær öll háskólasjúkrahús á Norðurlöndum tekið svona þjarka í notkun. Lykilatriði við innleiðingu þjarka er góð þjálfun skurðlækna og alls aðgerðarteymisins. Á Landspítala eru nú komnir til starfa einstaklingar sem hafa reynslu af notkun áhaldsins og sama gildir um fjölmarga sem eru við sérnám utanlands í hinum ýmsu greinum skurðlækninga. Þetta kom glögg fram á nýafstöðnu skurðlæknaþingi þar sem fimm íslenskir skurðlæknar lögðu af eigin reynslu til málanna.

Hvað tefur þá Orminn langa? Jú það eru peningar, en stofnkostnaður þjarka er um 250 milljónir íslenskra króna og rekstrar-kostnaður er umtalsverður. Á móti vegur þó styttri sjúkrahúslega og minni líkur á fylgikvillum til skemmri eða lengri tíma. - Verðmæti án verðmiða.

Fyrir tæknifælinn naumhyggjumann er þessi kostnaður allstór biti í háls. Það vakna í þessu sambandi áleitnar spurningar um hratt vaxandi kostnað víða í heilbrigðiskerfinu. Hvar liggja þolmörkin? Hversu mikil getur slagsíðan orðið?

Ég hef þó sannfærst um ágæti þessarar aðferðafræði eftir að hafa heimsótt sjúkrahús austanhafs og vestan og lít svo á að það sé ekki spurning um hvort, heldur hvenær við tökum þátt í þessari þróun læknisfræðinnar. Endurheimt skurðlækna og metnaður fyrir hönd íslensks samfélags er ekki síður mikilvægur drifkraftur í þessu

sambandi. – Það örlar jafnvel á Ungmennafélagsslagorðum.

Að þessu sögðu vaknar spurningin: „Hvernig vinnur maður slíku máli brautargengi?“ Hér þarf ekki bara að sannfæra aðila innan og utan Landspítala um mikilvægi þessa erindis, heldur er hefðbundin íslensk leið sú að afla gjafafjár til slíkra nýjunga. Möguleg framlög úr tækja-kaupasjóði spítalans duga skammt þó svo eindreginn vilji stjórnenda sé til staðar. Það hefur því farið svo að víða hefur verið leitað fanga og meðal annars til einstaklinga sem þekkja til málsins. Það þýðir á mannamáli að læknirinn leitar til skjólstæðinga sinna. Þetta hljómar ekki gæfulega, en þannig gerast gjarnan kaupin á eyrinni. Erindinu hefur verið vel tekið og einstaklingar, fyrirtæki, félagasamtök og kollegar hafa lagt til málsins bæði beint og óbeint. Stefnt er að því að safna helmingi stofnkostnaðarins og var sérstakt félag stofnað í þeim tilgangi með aðstoð KPMG og sér Íslandsbanki um fjárumsýslu. Bæði fyrirtækin gera þetta án endurgjalds. Tæpar 40 milljónir eru nú í hendi en fleiri vonandi í skógi.

Ef þú getur lagt til málsins eða vilt kynna þér það nánar er netslóðin: islandsbanki.is/robot

Þúfan veltir hlassinu.

About a robot

Eiríkur Jónsson MD,
Chief of Urology,
Department of Urology
Landspítali University Hospital,
101 Reykjavík